

FREDS

Kristna Fredsrörelsens
tidning # 2 ● 2018

NYTT

Tema VÅLD

Urfolk försvarar moder jords rättigheter

Aktuellt:

Med livet som
insats för rent
vatten.

/4

Aktuellt:

Utan kärnvapenförbud
kommer incidenterna
fortsätta.

/14

Porträttet:

Karl-Johan Rahm
engagerar sig för
freden.

/11

FREDSNYTT

Fredsnytt är **Kristna Fredsrörelsens** medlemstidning. Den kommer ut 2 gånger om året med en upplaga om ca 1 000 ex. **Kristna Fredsrörelsen** arbetar för en värld utan våld, krig och förtryck. Det gör vi genom att:

- Ge kurser i ickevåld, civilkurage och konflikthantering.
- Stödja ickevåldsorganisationer i Sydsudan, Västsahara och Colombia.
- Ha fredsobservatörer i Colombia, Guatemala och Mexiko där de bidrar till skydd för försvarare av mänskliga rättigheter.
- Arbeta med information och opinionsbildning, till exempel mot Sveriges handel med vapen.
- Uppmana och stödja kyrkor och andra trossamfund att verka för fred och rättvisa och att ta avstånd från våld.

Grafisk form och layout

Ulrika L Forsberg

Redaktör

Jöran Lindeberg

joran.lindeberg@krf.se

Tfn 08-453 68 45

Omslagsbild

Foto: Lars deWall/Boliden. Bilden föreställer Sveriges största kopparlagbrott, Aitik, strax söder om Gällivare i Norrbotten, som drivs av metallföretaget Boliden AB.

Tryck Wikströms tryckeri AB

Kontaktuppgifter

Kristna Fredsrörelsen

Box 14038

167 14 Bromma

Telefon 08-453 68 40

info@krf.se

www.krf.se

Gåvor pg 90 00 31-6/bg 900-0316

Den här tidningen har delvis finansierats med bidrag från Svenska missionsrådet. Svenska missionsrådet har ej medverkat vid utformningen och tar ej ställning till de synpunkter som framförs.

KRISTNA
FREDS
RÖRELSEN

● ● ● FREDSKALENDERN

21 januari

FLERA PLATSER.

Den tredje måndagen i januari firas Martin Luther King-dagen och priset med samma namn delas ut i Stockholm. Kontakta din lokalgrupp för information av vad som eventuellt också planeras i din närhet. Bland annat lokalgruppen i Uppsala kommer att ha ett arrangemang. Den 9 december meddelas vem som får priset.

27 april

STOCKHOLM

Kristna Fredsrörelsens

årsmöte äger rum. Under år 2019 firar vi 100 år med flera aktiviteter (läs mer i artkeln nedan). Därför är den traditionsenliga rörelselighelgen nedkortad till endast årsmötet.

Varannan måndag

UPPSALA

Lokalgruppen träffas varannan mån jämna veckor kl 18–20. Fråga Hanna Eklund på hanna.eklund@yahoo.se om plats.

För fler aktiviteter, se krf.se/kalendarium

Snart firar vi 100 år!

● ● ● Under 2019 firar **Kristna Fredsrörelsen** 100 år sedan grundandet 1919. Två större aktiviteter är på gång.

Under ett fredsläger i juni (exakt tid och plats ännu ej bestämda) finns möjligheter att djupdyka i ickevåldsmetoder, reflektion och hur en kan bidra till samhällsförändring.

– Lägret kommer att vara

öppet för alla medlemmar och aktivister men även för människor med ett intresse och engagemang för fred och inkluderande samhällen, säger Helena Johansson, verksamhetsledare för Sverigeteamet.

I slutet av året kommer ytterligare ett firande, denna gång i Sigtuna, med möten och diskussioner. Mer information kommer.

Civilkurage på webben

● ● ● Nu kan de som vill lära sig mer om civilkurage gå in på en digital plattform som Kristna Fredsrörelsen tagit fram i samarbete med Studieförbundet Bilda och utbildningsföretaget Learnify.

– Materialet består av texter, foton, videoklipp och interaktiva övningar. I första hand ska det användas av våra tränare i civilkurage som ett extra stöd i deras kurser, men det är också intressant för alla som är nyfikna på civilkurage, säger Sandra Eriksson som är utbildare på **Kristna Fredsrörelsen**.

Plattformen lanserades i samband med Mänskliga Rättighetsdagarna den 15–17 november.

Besök pressrummet

● ● ● **Kristna Fredsrörelsen** deltar i debatten i frågor som bland annat vapenexport och ockupationen av Västsahara. De flesta pressklipp, debattartiklar och pressmeddelanden finns samlade på krf.se/press.

Drömmen lever vidare

●●● I år är det 50 år sedan det ouppklarade mordet på medborgarrättskämpen Martin Luther King. Men hans budskap om människors lika värde är evigt aktuellt.

– King var inte bara en stor inspiratör med sina tal och predikningar om fred, rättvisa och ickevåld, han var även en aktivist som inte tvekade att stå först i ledet vid bojkotter, strejker och demonstrationer, säger **Kristna Fredsrörelsens** organisationssekreterare Mari Lindgren.

Tillsammans med Sveriges kristna råd och Eque-mniakyrkan delar **Kristna Fredsrörelsen** på Martin Luther King-dagen den tredje måndagen i januari varje år ut Martin Luther King-priset till en person eller grupp som i hans anda arbetar för fred och rättvisa.

Teresia Carlgren

Laia Bertran Casanellas

Anna Hedlund

Silvia Plana Subirana

Isabelle Persson Vargas

Helena Johansson

Nygamla anställda

●●● Flera nya och nygamla ansikten har tillkommit bland de anställda.

Landkontoren i Mexiko och Guatemala har fått nya koordinatörer i form av de tidigare fredsobservatörerna Anna Hedlund och Isabelle Persson Vargas.

Helena Johansson, känd för sina insatser som ickevåldstränare och styrelseledamot, har börjat en nyinstiftad tjänst om verksamhetssamordnare för Sverigeteamet.

I Colombia har Laia Bertran Casanellas tillkommit för att arbeta med säkerhet och genus, och Silvia Plana Subirana har blivit ansvarig för politisk påverkan. Teresia Carlgren, som tidigare arbetat på kansliet med bland annat stödet till Sydsudan och Västsahara, har börjat en nyinstiftad tjänst som ansvarig för fysisk medföljning.

903 personer var 2017 medlemmar i **Kristna Fredsrörelsen**. Tack till alla medlemmar för att ni stöder vårt viktiga arbete!

●●● Generalsekreteraren har ordet

Vår fredliga sprängkraft

Vi bor idag i ett av världens tryggaste länder. Det visste du redan men det tål att upprepas. För vi har nyss haft en valrörelse som fokuserat på den ökande otryggheten och fått oss att känna rädsla och osäkerhet inför våra medmänniskor. Men att plocka fram hårdhandskarna löser sällan några problem utan skapar bara mer våld och större konflikter.

MEN VAD ÄR VÅLD, vad är det för konflikter som vi ska förebygga? Forskning har identifierat flera andra typer av våld än det direkta och fysiska. Våldet finns runt om oss – i form av utfrysning, påtvingad sömnbrist, brutal svartsjuka, rovdrift på naturen, härskartekniker, sexism och rasism. **Kristna Fredsrörelsen** vill möjliggöra att vi både ser detta våld och kan hantera det konstruktivt så att det, istället för att bryta ner oss, bidrar till ett hållbart och inkluderande samhälle.

ALLA KAN INTE göra allt men alla kan göra något. Och om vi är fler som gör något tillsammans och har en plan för hur vi ska skapa förändring så kan vi flytta berg. Även när orken för aktivism och engagemang tryter så ska alla som vill få vara med i vår rörelse i en gemensam färd mot fred. **Kristna Fredsrörelsen** fyller 100 år 2019. Då är det ett sekel sedan en grupp präster och annat löst folk bestämde sig för att göra motstånd och synliggöra det maktmissbruk och den militarisering som kyrkan var del av och få ifrågasatt. Därför är det fantastiskt att se att kyrkorna idag är fyllda av fredsbudskap och vapenexportmotstånd.

Genom att fortsätta bygga en aktiv fredskultur skapar vi en medmännisklig förändring för alla. Icke-våldet som metod och livsstil är vår fredliga sprängkraft.

Lotta Sjöström Becker
Generalsekreterare
för Kristna Fredsrörelsen

Hon riskerar livet för rent vatten

Urfolksledaren Elodia Castillo talade på Världsvattenveckan under ett besök i Stockholm.

– Fram för fler kvinnor i den kollektiva kampen för mänskliga rättigheter!

Orden är Elodia Castillo Vasquez. Hon tillhör folket Maya Chorti i Guatemala. Hon är människorättsförsvarare och representant för Coordinadora de Asociaciones y Comunidades para el Desarrollo Integral del pueblo Chorti (COMUNDICH).

COMUNDICH ÄR EN av de organisationer som Kristna Fredsrörelsen medföljer. De arbetar för att alla i regionerna Zacapa och Chiquimula ska ha tillgång till rent vatten och brukbar jord, de verkar för land- och markrättigheter och för respekten för deras urfolkskultur. För detta arbete hotas de till döden.

Som ett led av Kristna Fredsrörelsens arbete för att skapa skydd och handlingsutrymme för män-

Foto: Sandra Eriksson

” I Guatemala är tillgång till rent vatten en fråga om klass.”

Elodia Castillo berättade på Världsvattenveckan om hur det är att vara urfolksledare, människorättsförsvarare och ung kvinna.

niskorättsförsvarare så genomförs även påverkan på svensk och europeisk nivå. När Elodia Castillo var i Stockholm i augusti i år fick hon tillfälle att berätta om utmaningarna i sitt arbete under ett möte med ambassadören för mänskliga rättigheter – Annika Ben David – på Utrikesdepartementet.

Hon talade även på Världsvattenveckan arrangerad av vatteninstitutet SIWI.

– I Guatemala är tillgång till rent vatten en fråga om etnisk tillhörighet och klass. Fattigdomen i Guatemala är en direkt konsekvens av den koloniala utsgning- en, sa Elodia Castillo.

Sandra Eriksson

Medföljda fick MR-pris

●●● Movimiento Ríos Vivos som Kristna Fredsrörelsen medföljer tilldelades i september det pris i mänskliga rättigheter som Diakonia och Svenska kyrkans internationella arbete delar ut i Colombia varje år.

Rios Vivos fick priset för sitt

försvar av miljön och de samhällen som påverkas av vattendambygget Hidroitango, det största i Colombia.

På bilden ses Isabel Zuleta från Rios Vivos (som håller i priset) tillsammans med personal från Kristna Fredsrörelsen. **JL**

Foto: Kristna Fredsrörelsen

Skuggutredning förordar kärnvapenförbud

Ett slag i luften eller rentav farligt. Argumenten mot att Sverige skulle ansluta sig till FN:s konvention om kärnvapenförbud har varit många. Men håller de?

Senast den 21 januari ska regeringens utredare fram sin analys om Sveriges möjligheter att ansluta sig eller ej till FN:s konvention om kärnvapenförbud. Men redan i september publicerade Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet (IKFF) och Svenska Läkare mot Kärnvapen sin egen skuggutredning. Bland annat granskar utredningen några av de vanliga argumenten mot en ratificering. Här följer ett urval:

”Ett avtal som kärnvapenstaterna förkastar är ett slag i luften.” På kort sikt är syftet med avtalet att göra kärnvapen illegitima och bidra till nedrustning. För det behövs inte nödvändigtvis kärnvapenstaternas acceptans.

”Det är risken för ömsesidig utplåning som gjort att kärnvapen inte har använts sedan 1945”. Detta är också ett resultat av tur. Flera gånger har kärnvapenkrig varit mer eller mindre nära. (Läs mer på sida 14).

”Konventionen mot kärnvapenförbud underminerar det redan existerande icke-spridningsavtalet NTP.”

Inget i avtalet strider mot NTP. Idag efterlevs inte heller NTP. Kärnvapenstaterna Ryssland och USA talar bara pliktskyldigt om nedrustning men rustar i själva verket upp.

RAPPORTEN INNEHÅLLER också förstås en rad argument för att ansluta sig till kärnvapenförbudet. Till exempel påminner diplomaten Rolf Ekéus i sitt avsnitt om att kärnvapen förutsätter ”en moralisk och mental beredskap och vilja att förstöra och ointetigöra

Foto: Cpl. Lynn P. Walker, Jr. (Marine Corps)

Resultatet av en atombomb. Bilden visar ruinerna av ett tempel i Nagasaki efter världens senaste kärnvapenattack den 9 augusti 1945.

människor tillhörande en annan kultur och nation, och då inte endast unga soldater, utan också civila, barn åldringar och deras samhällen, natur och landskap”.

Rapporten kan laddas ner i sin helhet från de två organisationernas respektive webbplatser.

Jöran Lindeberg

Natoövningar är dyrköpt säkerhet

● ● ● Runt månadskiftet mellan oktober och november genomfördes Trident Juncture 18 i Norge, en av Natos största övningar. Sverige deltog med över 2 000 personer från armén, flygvapnet, marinen och hemvärdet.

Scenariot för övningen var att Norge attackeras av ett annat land (läs: Ryssland) och andra Natomedlemmar i enlighet med artikel 5 i Nato-stadgan kommer till undsättning. I scenariot ingick även alliansfria Sverige och Finland på

Norges och Natos sida i konflikten.

Övningen beräknas kosta cirka 150 miljoner kronor.

– Tänk om liknande summor hade funnits tillgängliga för att öva förebyggande av våldsamma konflikter genom fredsdiplomati och ickevåldsstrategier! Det är en effektivare väg att öka vår säkerhet och minska fokus på den reaktiva militärens roll, säger Kristna Fredsrörelsens generalsekreterare Lotta Sjöström Becker. **JL**

Foto: Jöran Lindeberg

Lotta hos skattebetalare för fred

Den 29 september gästtalade Kristna Fredsrörelsens generalsekreterare Lotta Sjöström Becker på årsmötet för Skattebetalare för fred om fredsbyggandets praktiska utmaningar. Skattebetalare för fred ingår i ett internationellt nätverk som bland annat driver rätten till skattemässig samvetsvägran vad gäller att finansiera militarism.

Landet som dödar journalister

● ● ● Det fria ordet, en av grundstommarna i en modern demokrati. Men de som utövar det hotas, skräms till tystnad och mördas. Journalisten Erik de la Reguera har skrivit inledningen till den oerhört läsvärda antologin *Tårar för Mexiko*. Vi får ta del av journalisters vardag, mekanismerna bakom attackerna på de mänskliga rättigheterna samt en historisk överblick över Mexikos koloniala förflutna.

Sandra Eriksson

Ny bok om Västsahara

● ● ● Frilansjournalisterna Anna Roxvall och Johan Persson har specialiserat sig på att rapportera från platser bortom mediernas strålkastarljus. I september kom de ut med en reportagebok om det ockuperade Västsahara: "Att svika ett folk".

– Västsaharakonflikten är ett skolboksexempel på hur frågor som kontroll av flyktingströmmar, naturresurser, handel och terrorbekämpning alltid väger tyngre än de mänskliga rättigheterna, säger fotografen Johan Person till Magasinet Filter.

I Västsahara arbetar freds- och ungdomsorganisationen NOVA, som stöds av Kristna Fredsrörelsen.

Jöran Lindeberg

Att förvandla utan att bryta ned

Kristna Fredsrörelsen arbetar för en aktiv fredskultur, ett begrepp med lång historia.

– Jag blev glad när polisen arresterade mig i samband med en manifestation för fred i Sydsudan för det gav mig en möjlighet att samtala med poliskåren om vad de vill se för utveckling i vårt land.

Moses Monday John leder Kristna Fredsrörelsens samarbetsorganisation ONAD:s arbete i Sydsudan, ett land med väpnad konflikt som riskerar att övergå till folkmord. I ett läge där andra av naturliga anledningar fylls av rädsla eller vrede, såg Moses Monday John möjligheter till dialog. Detta är ett exempel på fredskultur.

FREDSKULTUR ÄR nära beslätat med ickevåld. Redan i UNESCO:s konstitution från 1945 beskrivs hur tankar på krig är baserade på en våldskultur och att denna måste ersättas av en fredskultur.

– För att uppnå en fredskultur krävs en samhällsomvandling av historiska mått, säger Lotta Sjöström Becker, generalsekreterare för Kristna Fredsrörelsen.

Ett åtgärdsprogram togs fram av FN efter att generalförsamlingen utsett år 2001-2010 till Årtiondet för en freds- och ickevåldskultur för världens barn. I detta åtgärdsprogram har utbildning med fokus på fredlig konfliktlösning och mänskliga rättigheter en nyckelroll.

FORSKAREN LISA SCHIRCH skriver i sin bok *The Little Book of Strategic Peacebuilding* att fredsbyggande behöver ske på flera olika nivåer: politiskt, strukturellt och

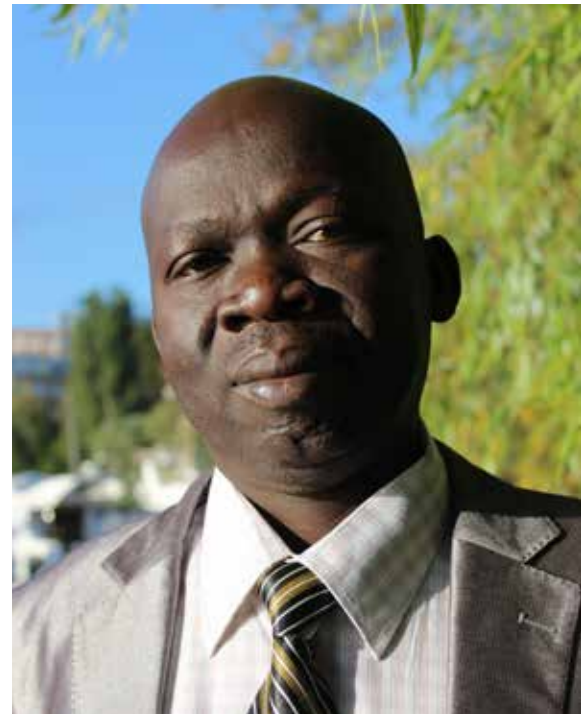

Foto: Kristna Fredsrörelsen

socialt fredsbyggande. Annorlunda uttryckt: mellan nationer, i städer, i bostadsområden och i familjrelationer.

GENOM MÄNNISKORS dagliga handlingar byggs en freds- och ickevåldskultur som grundas på en respekt för livet och allas lika värde, avvisar våld och istället främjar och praktiserar ickevåld. Där konflikter omvandlas till något konstruktivt. När konflikter används konstruktivt skapas kraften att förvandla utan att bryta ned.

– Kristna Fredsrörelsen vill bidra till en aktiv fredskultur genom att bland annat utbilda i ickevåldsmetoder, civilkurage och konflikthantering för att ge verktyg att leva och verka för en aktiv fredskultur på individ, grupp och samhällslevelig nivå, säger Lotta Sjöström Becker.

Helena Johansson

När Moses Monday John greps under en manifestation passade han på att diskutera Sydsudans utveckling med poliserna.

Våldets många skepnader

Vad är egentligen våld? En knuff, ett nedsättande ord eller att tvinga någon att vara vaken. Även fattigdom och rovdrift på naturen kan ses som våld.

Enligt kriminologiprofessor Felipe Estrada Dörner ser vi idag fler handlingar som våld än tidigare, vilket beror på att både lagen och den offentliga debatten har ändrats. Ett klassiskt exempel är synen på barnaga som länge sågs som normalt men som

förbjöds 1979. Dessutom har anmälningsbenägenheten gått upp för brott. Idag ses ett bråk mellan barn i skolan som värt att polisanmäla, så var det inte för 30 år sedan.

– Det är positivt att det har skett ett större synliggörande av våld, flera hän-

Felipe Estrada Dörner, kriminologi-
professor.

Peter Wallensteen, professor i freds-
och konfliktvetenskap.

Kristina Sehlin MacNeil, konflikt-
forskare.

Anika Agebjörn, författare

delse som inte polisanmäldes förr görs
det idag och mindre våld förblir dolt,
säger Felipe Estrada Dörner.

INOM KVINNOJOURSRÖRELSEN talar man
också om passivt fysiskt våld såsom
att neka någon sömn. Man talar även
om psykiskt våld – till exempel verbala
kränkningar – och om ekonomiskt
och materiellt våld i form av att göra
sin partner ekonomiskt beroende el-
ler undanhålla ekonomiska tillgångar.
Dessa våldsformer ska alla rymmas
inom brottsrubriceringen grov kvinno-
fridskränkning.

– Det största problemet idag är den
bristande implementeringen av lagstift-
ningen säger Olga Persson, generalse-
kreterare för Unizon, en paraplyorgani-
sation för kvinnojourer.

En del av problemet är att domstol-
arna, i strid med lagstiftarens intention,
bara fokuserar på det fysiska våldet,
enligt Olga Persson.

På 1960-talet utmanade forskaren Jo-
han Galtung våldsbegreppet genom att
börja prata om strukturellt våld.

– Han ville visa att människors liv
också förkortades av andra saker såsom
brist på föda och bristande tillgång till
sjukvård. Detta kom han att tala om
som ett strukturellt våld, säger Peter
Wallensteen, professor i freds- och kon-
fliktvetenskap.

”Det är en form av
direkt våld när
renmarker och heliga
platser utsätts för utvin-
ningsindustrin.”

Senare kompletterade Johan Galtung
sin forskning med begreppet kulturellt
våld för att sätta fingret på de attityder
hos människor som rättfärdigar det
strukturella våldet.

KRISTINA SEHLIN MACNEIL, som forskar
om konflikter och maktrelationer mel-
lan urfolk och utvinningsindustrin, har
funnit att samerna är utsatta både för
ett strukturellt och ett kulturellt våld.
Men hon såg det också nödvändigt att
komplettera Johan Galtungs teorier med
ytterligare en våldskategori – extraktivt
våld.

– I min forskning om urfolk har det
blivit tydligt att det är en form av direkt
våld när renmarker och heliga platser
utsätts för utvinningsindustrin, kopplat
till att samerna och andra urfolk har en
nära relation till marken, säger Kristina
Sehlin MacNeil.

I Ecuador och Bolivia har en annan

syn på utveckling blivit lag, som går i
linje med naturens rättigheter. Det kallas
Buen Vivir (det goda livet) eller Sumak
Kawsay på Quechua. Anika Agebjörn
har skrivit en bok om Sumak Kawsay
som kan förklaras med urfolkens syn
på naturen som besjälad, att den har ett
eget liv. Av det följer att vi människor
inte ska ta ut mer av naturen än vi kan
återställa.

– Det finns en skiljelinje mellan att
kämpa för naturens rätt för vår skull el-
ler för naturen i sin egen rätt. En miljö-
vän kan kämpa för en levande natur för
sina barn och barnbarns skull, men Su-
mak Kawsay handlar om att ge naturen
en högre status, säger Anika Agebjörn.

OLGA PERSSON, GENERALSEKRETERARE
för Unizon, ser ett möjligt samband
mellan våld mot kvinnor och våld mot
naturen.

– Män är de som utövar mest våld
men som visar minst intresse för kli-
matfrågan. Det som karaktäriserar
miljöförstörelsen i form av att roffa åt
sig och skövla och inte tänka på hur det
påverkar nästkommande generationer
är en del av en destruktiv manlighets-
norm. Samtidigt ser vi att det är kvinnor
som oftast gör motstånd mot skövling
och förstörelse, motståndet vilar många
gångar på kvinnors och tjevers axlar.

Sara Rooth

Kamp mot gruva i Gállok

Timimie Mäarak befann sig tillsammans med sin syster Maxida i frontlinjen för kampen mot den planerade gruva i Gállok. Idag är platsen ett kalhygge det talas tyst om trots att ett avgörande beslut närmar sig.

Till att börja med talar Timimie Mäarak som om kampen redan vore över.

– Jag var i Gállok senast i november för något år sedan och gjorde en kaffeceremoni med aktivister från Black Lives Matters och Standing Rock. Det är fruktansvärt att veta att det var sista gången marken var vår.

Av urskogens gran som förr växte tät återstår bara trädstumpar. Varken gruvprospektering eller skogsbrukets utbredning på samisk mark når särskilt ofta medierna. Men under sommaren 2013 skrevs faktiskt en del om tätläget uppe i Gállok och om aktivisterna som barrikerat vägen för Beowulf Minings provsprängningar.

FÖR TIMIMIE MÄRAK var det en självklarhet att engagera sig i kampen för Gállok, som hen menar skulle innebära slutet för de traditionella näringarna i området. Varje nytt exploateringsprojekt tär ytterligare på det samiska kulturarvet.

– Jag bodde i Jokkmokk och min syster var förlovad med en renskötare i en av de samebyar vars marker skulle tas i anspråk av gruvan. Vi var med i varje steg och Maxida var extremt engagerad, det var ju hennes ekonomi, liv och barn som det gällde.

Under en konferens 2013 frågade

Foto: Henrik Ismaiker/Flickr

Gruvplanerna i Gállok hotar renskötseln i området.

någon i publiken den dåvarande VD:n för Beowulf Mining vart de lokala invånarna skulle ta vägen när gruvan kom på plats. ”What local people?” sade han då och visade upp en bild på ett kalvfjäll. Som ett svar skrev Timimie dikten ”Us local people” som sedan blev ett samlande namn för rörelsen mot gruvan.

Hur kan Fredsnyttts läsare göra skillnad?

– Följ mig på instagram @timimie-marak då jag hela tiden tipsar om olika initiativ, kolla in samer.se och utbildar er, prata om de olika kamper som pågår med människor i vardagen och skriv på Greenpeace upprop mot Arctic Railway i Finland. Det finns sameföreningar över hela Sverige, bli stödmedlemmar om

ni som allierade vill att vi ska orka och sprid information om Gállok. Och kräv att Sverige ratificerar ILO 169 om urfolks rättigheter. Andra samiska konton att följa: @eoghansandberg @punkadcykel @tjusigt @jennilaiti @cjutsi @mittsapmi

Sara Rooth

FAKTA

● ● ● Gállok (eller Kallak) ligger fyra mil västnordväst om Jokkmokk i Norrbotten. 2013 ansökte det brittiska gruvbolaget Beowulf Mining om bearbetningskoncession för en järnmalmsfyndighet i Gállok. Länsstyrelsen sa 2017 nej till gruvbrytning. Myndigheten Bergstaten har överklagat ärendet till regeringen.

Kreativa krafter mot nazister

Samtidigt som våldsamma högerextremister blivit mer aktiva har demokratiskt sinnade människor tänkt fram nya metoder för att göra ickevåldligt motstånd.

Under Almedalsveckan i Visby i år hade nazistiska Nordiska Motståndsrörelsen (NMR) fått tillstånd att stå på torget utanför RFSL:s lokaler. Flera incidenter skedde under veckan. Bland annat attackerades tre kvinnor med regnbågsflagga av en grupp som tros vara från NMR.

Bland de demokratiskt sinnade krafterna på plats växte diskussionen: hur göra motstånd mot våldsamma högerextremister och samtidigt skydda sig själv?

– Att förhålla sig passiv är inget bra alternativ. Som fredsrörelse arbetar vi med aktivt ickevåld, säger Helena Johansson, verksamhetssamordnare för Sverigeteamet på Kristna Fredsrörelsen, med erfarenhet av uppdrag i Georgien och Västbanken, samt som ickevåldstränare.

NMR HAR SOM strategi att skrämma och tysta sina motståndare. Folk som går fram för att föra dialog med nazisterna omringas, filmas och hängs ut på sociala medier. De har även misshandlat meningsmotståndare i samband med sina aktioner.

Trots det har flera lyckade ickevåldsaktioner genomförts mot NMR.

Den 25 augusti samlades NMR vid Kungsholmstorg i Stockholm. Centerpartiet passade på att förlägga ett möte på en båt på Riddarfjärdern och spelade hög musik

som blandades med de nazistiska slagorden.

PÅ LIKNANDE SÄTT hade hundratal människor samlats och blåst upp bajs-emojis i plast som de sjungandes bar fram mot nazistdemonstrationen.

I Göteborg förekom de antirasistiska demonstranterna NMR:s våld genom att komma gående med stora badleksaker i form av krokodiler.

– Det är en handling som skyddade rent fysiskt men utan att trappa upp situationen, säger Helena Johansson.

Strax innan valet i september i år omringade en grupp äldre kvinnor NMR på ett torg i Ludvika med dekalering i rött och regnbågsfärger, med texten "Rösta mer mänskligt". Ludvika har beskrivits som ett av NMR:s starkaste fästn och nazisterna försökte komma in i kommunfullmäktige.

– Vi stod alltså i ring och tog varandra i hand alla. Vi var nog nästan 100 personer. Det blev en

Foto: Sandra Eriksson

Nazisterna avväpnades med humor.

ring runt NMR:s tält vid gågatan, sa Gundi Almaas, 79, till Aftonbladet.

Det blev inget mandat för NMR i Ludvika.

Sandra Eriksson

Strategier för motstånd

● ● ● Det finns många olika strategier för hur högerextremister motarbetas på bästa sätt i olika situationer. En vanlig frågeställning är om någon sorts motdemonstration bör arrangeras. I USA har Southern Poverty Law Center (SPLC) tagit fram en manual för hur universitetsstudenter kan agera när den så kallade alt-right högern planerar aktiviteter på campus.

Manualen argumenterar för att genom olika förebyggande åtgärder undvika att extremisterna tycker det är värt att komma dit. Den avråder kategoriskt från att direkt konfrontera, även på ett fredligt sätt.

”Extremhögern får sin livsluft av fientlighet”, menar manualen. Istället uppmanar den till glädjefyllda protester på en annan plats.

Jöran Lindeberg

Foto: Privat

● FAKTA

Ålder: 51 år

Sysselsättning: Bibliotekskonsulent, Länsbiblioteket Västernorrland

Intresse: Samhällsförändring, läsa, skriva, sociala rörelser

Engagerad: Kyrkorådsledamot, föreningen Kiörningsgårdens vänner, kommunfullmäktigeledamot för Vänsterpartiet i Kramfors, Kristna Fredsrörelsens 100-års-jubileumsgrupp, ickevåldstränare, föreningen Hallonbergens ickevåld.

Favoritcitat: "Vad som än händer dricker jag mitt te", sagt av Gustav VI Adolf. Men jag är republikan.

/// Karl-Johan Rahm

”Våld är inte en framkomlig väg”

Karl-Johan Rahms arbete i konfliktländer och flera roller inom Kristna Fredsrörelsen är bara en del av hans engagemang för ickevåld och fred.

När började ditt intresse för ickevåld?

– Det började som trädkramare 1987–88. Vi var ett par tusen som kämpade i Bohuslän för att stoppa bygget av en kontroversiell motorväg. Jag har även varit engagerad inom plogbillsrörelsen som bland annat avrustade och på så vis – enligt min mening – förbättrade ett JAS-plan. Några aktivister hamrade på bombfästena, så planet inte längre kunde bära bomber, men fortfarande kunde flyga.

Icke-våld har genomsyrat ditt liv, har du upplevt något som gjort ditt engagemang större?

– Jag har arbetat i länder drabbade av våld och som befunnit sig i svallvågorna av våld. För mig har det då blivit tydligt att våld inte är en framkomlig väg. I alla fall inte i ett längre perspektiv. Jag bodde sju år i Kambodja och drygt ett år i Afghanistan. I Kambodja jobbade jag först som frilansande journalist och engelsklärare. Sedan blev det Forum Syd, brittiska ambassaden och konsultuppdrag för FN.

– Svenska Akademien gav mig möjlighet att få arbeta med lyrik-tolkning från svenska till khmer. Det blev några böcker.

Var hittar du din kraft?

Jag har mormor som förebild."

– Man kan fråga sig vad meningen är med oss? Och den är nog att göra det man kan och tror är bra för andra och en själv. Gärna tillsammans med andra. Det finns mycket kraft att hämta i engagemanget i sig, i samarbete och i allt som är roligt. Sedan är det också viktigt att ha tid för att göra ingenting alls. Eller bara ta dagen som den kommer. Jag försöker hålla en dag i veckan öppen och obokad.

– Jag har mormor som förebild. Hon var en riktig folkrörelsemänniska, som ständigt utvecklades. Hon kunde ändra både åsikter och värderingar och utmana sig själv kring vad som var rätt och fel.

Anna Vigdis Gustavsson

Rättsstaten skälver

Samtidig som korruptionsanklagade makthavare i Guatemala går på offensiven får chefen för den internationella kommissionen mot straffrihet det alternativa Nobelpriset.

”Varken korrupt eller tjuv.”

Under valåret 2015 seglade komikern och skådespelaren Jimmy Morales plötsligt upp som favorit till presidentposten. Hans slogan kan tyckas blygsam, men slog an i ett land där den dåvarande presidenten och vicepresidenten nyligen fängslats för korruptionsanklagelser. Samtidigt var Jimmy Morales ingen outsider. Han kandiderade för FCN-Nación, som ofta beskrivs som partiet för de höga militärerna och krigsveteranerna.

Jimmy Morales vann överlägset med 67 procent av rösterna. Men snart kom besvärande uppgifter om hans valkampanj.

I GUATEMALA arbetar sedan 2006 den FN-stödda Internationella kommissionen mot straffrihet – CICIG – med uppgift att utreda och upplösa de sega strukturer av korruption och straffrihet som trots fredsavtalet och demokratins återkomst lever kvar. I augusti i år ansökte korruptionsjägarna om att häva presidentens immunitet för att kunna utreda den misstänkta illegala finansieringen av hans kampanj. Presidentens son och bror har tidigare gripits och åtalats i samma härva.

I SEPTEMBER meddelade Jimmy Morales att CICIG:s mandat inte

Foto: US Embassy Guatemala

Två modiga människor som betytt mycket för människorättsförsvare i Guatemala: Iván Velásquez från den internationella kommissionen mot straffrihet (CICIG) och Thelma Aldana, tidigare riksåklagare. (Personerna till höger i bilden). CICIG stöds av FN.

● FAKTA

CICIG

Den internationella kommissionen mot straffrihet – CICIG – skapades år 2006 genom ett avtal mellan Guatemala och FN. CICIG har i samarbete med Guatemalas åklagarmyndighet avslöjat 60 kriminella nätverk och åtalat bland annat fyra tidigare presidenter, militära officerare, domare, knarkhandlare och företagare.

kommer att förlängas efter att det löper ut 2019, och förbjöd dess chef – den colombianske juristen Iván Velásquez – att återvända till landet. Det sistnämnda beslutet ogiltigförklarades av Guatemalas konstitutionsdomstol, men presidenten lät då veta att han inte tänkte följa ”illegala” domslut. Detta orsakade en konstitutionell kris som i skrivande stund fortfarande är olöst. Senare samma månad meddelade Right Livelihood Foundation att det alternativa Nobelpriset skulle ges till Iván Velásques tillsammans med Guatemalas tidigare riksåklagare Thelma Aldana.

LANDETS SKÄLVANDE rättstat stadgas upp av bland annat svenskt bistånd. Sedan CICIG grundades har Sverige stått för en dryg femtedel av kostnaderna. Dessutom kommer över hälften av medlen till FN:s kontor för mänskliga rättigheter i Guatemala från Sverige, som dessutom ger stöd till åkla-

garmyndigheten och ombudsmannen för mänskliga rättigheter.

KRISTNA FREDSRÖRELSEN å sin sida är en pådrivande kraft bakom ACOGUATE – ett samarbetsprojekt där fredsobservatörer från flera länder bidrar med skydd åt hotade människorättsförsvare. Vissa av dem har varit pådrivande både i rättsprocesser mot korruption och mot de ansvariga för de massakrer och våldtäkter som begicks under den interna väpnade konflikten 1960–1996.

– Flera av de MR-försvare som vi medföljer har uttryckt att de är oroliga inför situationen och hur det kommer att påverka deras arbete och myndigheters attityder till dem, säger Isabelle Persson Vargas, Kristna Fredsrörelsens koordinatör i Guatemala.
Alexandra Reyes Nordström
Jöran Lindeberg

● Colombia

Unga vapenvägrare stöttar varandra

Trots den nya lagen om samvetsvägran i Colombia sätter militären käppar i hjulet för unga män som säger nej till krig och vapen. Men de får stöd av samvetsvägrankollektiv runt om i landet.

– Allt fler unga människor är medvetna om sina rättigheter och söker sig till oss för vägledning, säger Mireya Rojas från Justapaz, Kristna Fredsrörelsens samarbetsorganisation i Colombia.

Samvetsvägran är en viktig del av Justapaz arbete, något som inte är okomplicerat i ett land där militären till stor del har en status av beskyddare och soldaten ses som en hjälte. Att ha Jesus som förebild och en teologisk bas hjälper organisationen att positionera sig mot våld, det fysiska liksom det strukturella och kulturella.

I COLOMBIA KAN man få igenom samhetsvägran på tre olika grunder – religiösa, filosofiska eller etiska.

– 99 procent av de processer vi stödjer är personer som inte vill göra den obligatoriska militärtjänstgöringen på grund av religion, vilket också är det lättaste sättet. Mycket på grund av det stöd som finns i församlingar, där samvetsvägraren får hjälp att argumentera utifrån sin tro.

FÖRRA ÅRET inkluderades samvetsvägran i en ny lag om värnplikt i Colombia. Mireya Rojas beskriver dock lagen som ett framsteg med bitter eftersmak, inte minst för att militären själva är en del av den disciplinnämnd som tar besluten.

Foto: Emma Larsson

Mireya Rojas (till höger) på Justapaz, Kristna Fredsrörelsens samarbetsorganisation i Colombia, hjälper unga att samvetsvägra. På bilden syns också Wendy Ramos, Justapaz kommunikator.

”
Allt fler unga människor är medvetna om sina rättigheter och söker sig till oss för vägledning.

– I Colombia är militären en institution nära den katolska kyrkan. “Vi läser också Bibeln” är något de brukar säga till oss. Det finns de bataljoner som kommit med argument som att Gud är för krig. Och det är klart, om du letar i bibeln kan du hitta sådant som talar för våld likväl som mot.

MEN MÅNGA AV de som engagerar sig i Justapaz arbete är inte troende. Organisationen använder sig av något de kallar för samvetsvägrankollektiv: grupper runtom i landet som arbetar för

att öka medvetenheten på lokal nivå.

– Inom dessa grupper hittar du en stor mångfald av unga människor, säger Mireya Rojas.

En stor andel av de engagerade är kvinnor och inte bara som medföljande mammor eller flickvänner.

– Kvinnors engagemang i samvetsvägran pågår mer på ett symboliskt plan. Men i grund och botten tror jag drivkrafterna är detsamma, att konstruera ett land i fred, säger säger Mireya Rojas.

Emma Larsson

● FAKTA

- Justapaz är en mennonitisk ickevåldsorganisation som sedan 26 år arbetar för bland annat rätten till samvetsvägran genom juridisk medföljning, påverkansarbete och aktivism.
- 2009 fastslog Konstitutionsdomstolen i Colombia att samvetsvägran är en fundamental rätt. 2017 inkluderades samvetsvägran i en ny lag.

Anna Wikman från styrelsen talar på manifestation för kärnvapenförbud på Sergels torg i Stockholm. Arrangerat av IKFF och Kvinnor för Fred. Foto: Jöran Lindeberg

● FAKTA KÄRNVAPENINCIDENTER

● ● ● Rapporten från "Union of Concerned Scientists" som nämns i texten nedan tar bland annat upp följande incidenter från USA:

1968. Ett amerikanska bombplan med fyra atombomber kraschar på Grönland och förorenar platsen med plutonium.

1979. En tekniker vid USA:s luftförsvar kör av misstag på en uppkopplad dator ett program som simulerar ett sovjetiskt kärnvapenanfall. Interkontinentala robotar beordras till högsta beredskap. Motangreppet blir avblåst efter att satellitdata inte bekräftar anfall.

2010. Ett kontrollcenter tappar under en timme kontakt och kontroll över 50 interkontinentala och kärnvapenbestyckade robotar som dessutom försatts i högsta beredskap. Orsaken visade sig vara ett felaktigt installerat kretskort.

Civilkurage hindrade kärnvapenkrig

Under hösten har kärnvapendebatten tagit ny fart. Kristna Fredsrörelsen kampanjer tillsammans med stora delar av civilsamhälle och samfund för att Sverige ska ansluta sig till FN:s konvention om kärnvapenförbud.

Den 25 augusti var Anna Wikman från styrelsen en av talarna på en manifestation för FN:s kärnvapenförbud på Sergels torg i Stockholm, organiserad av IKFF och Kvinnor

för fred. Här är delar av talet:

”Förra året avled Stanislav Petrov, 77 år gammal. Om ni inte vet vem det var så är ni långtifrån ensamma. Han har inte alls fått det erkännande han förtjänar. 1983 tjänstgjorde han på en av Sovjetunionens baser som övervakade lutrummet med syfte att upptäcka en eventuell överraskningsattack.

Så hände de oerhörda. Datorerna varnade för att flera amerikanska robotar var på ingående.

”
Med kärnvapen får vi ingen andra chans.”

Enligt rutin och protokoll skulle han rapportera detta direkt till sina överordnade. Men han visste att gjorde han det var svaret givet: omedelbar motattack med kärnvapen.

Men Stanislav Petrov misstänkte att systemen visade fel. Så han höll inne med informationen. I och med detta visade han på stort mod och civilkurage och han använde sitt sunda förnuft. Och mycket riktigt – systemen hade fallerat, förnuftet segrade och miljoner människor fick leva vidare.

Detta är inte den enda gången som världen stått på randen till kärnvapenkrig. Om ni vill ha skrämmande läsning när ni kommer hem så kan vi rekommendera en rapport från Union of Concerned Scientists, som sammanställt en lista på en rad liknande incidenter. Så länge dessa vapen finns fortsätter de vara ett oerhört hot. Med kärnvapen får vi ingen andra chans. Det kommer inte alltid finnas en person med Stanislav Petrovs civilkurage.”

Jöran Lindeberg

Namninsamling överlämnades till UD

● ● ● Under året har Kristna Fredsrörelsen samlat in namnunderskrifter som kräver att Sverige använder sin plats i FN:s säkerhetsråd för att se till att folkomröstningen om Västsaharas självständighet blir av. FN-insatsen MINURSO, vars förpliktigande fullständiga namn är "FN:s mission för arrangerandet av en folkomröstning i Västsahara" har varit

på plats sedan 1991, men än så länge lyser den med sin frånvaro.

Den 1 oktober lämnade Kristna Fredsrörelsens Lotta Sjöström Becker över underskrifterna till Magnus Nilsson, politiskt sakkunnig hos utrikesminister Margot Wallström.

I Västsahara samarbetar Kristna Fredsrörelsen med ungdomsorganisationen NOVA. **JL**

Kreativ aktivism för Västsaharas rätt till självbestämmande

Foto: Xxxxxx Xxxxxx

● ● ● I oktober träffades ett gäng av Kristna Fredsrörelsens kreativa aktivister träffades och bestämde sig för att utsmycka det offentliga rummet.

– Tillsammans bestämde vi oss för att göra en aktion där vi vill sprida Agenda 2030:s mål 16 om fredliga och inkluderande samhällen, och så ville vi uppmärksamma omröstningen om MINURSO:s mandat i Säkerhetsrådet. Vi skapade 12 stycken olika collage som vi sedan satte upp på offentliga platser i Malmö och Lund, säger Anna Kristiansson.

Jöran Lindeberg

Tipsa valberedningen

● ● ● I april väljer Kristna Fredsrörelsens årsmöte en delvis ny styrelse. Valberedningen är alltid intresserad av att få in nomineringar på kandidater som har engagemang för Kristna Fredsrörelsens frågor och verksamhetsområden. Önskvärt är tidigare erfarenhet av eller intresse för till exempel strategisk arbete, ekonomi, organisationsutveckling och styrelsearbete.

Tipsa gärna före den 15 februari om personer som du tror kan passa för uppdraget eller om du själv är intresserad.

● Läs mer om dagens styrelse: krf.se/styrelse/

Hållbar aktivism med tränarnätverket

● ● ● Under en helg i oktober träffades ickevåldstränare, lokalgrupper, fredsobservatörer och andra aktiva inom Kristna Fredsrörelsen inom temat Hållbar aktivism i en polariserad värld. Ett pass handlade om skydd av människorättsförsvarare i Sverige och internationellt, hur vi kan arbeta mot rasism och för hållbarhet.

Anna Vigdis Gustavsson

● ● ● Krönika Lars Ingelstam

Utbildning i dödande – ett dilemma

Världen har blivit mindre våldsam. Dödande och tillfogande av kroppsskador har stadigt minskat genom historien. Harvardpsykologen Steven Pinkers bok *The Better Angels of Our Nature* (2011) visar att den mänskliga civilisationen i stora delar av världen över tid har blivit fredligare och mindre våldsbenägen.

VÅRT LAND HAR legat i framkant i att avlegitimera våld. Sverige var till exempel först i världen att i lag 1979 förbjuda fysiskt våld mot barn (aga). Men vi har fortfarande kvar en militär organisation. Inom den förväntas i storleksordningen 30-40 tusen personer (mest män) yrkesmässigt kunna döda andra människor. Både i krig och i soldatutbildning har man iakttagit att det är svårt att lära människor i vår tid att döda. Den amerikanske militärhistorikern Samuel Marshalls studier från andra världskriget och Koreakriget ger exempel på strider där endast 15-20 procent av soldaterna sköt för att döda. I stor utsträckning var det utbildningen som påverkade hur soldaterna utövade sin roll.

EN SVENSK FORSKARE, tillika major i Försvarsmakten, David Bergman, har i flera artiklar redovisat dilemmat och vilken utbildning som ”vanliga” svenskar behöver genomgå. Han skriver: ”Den militära utbildningen försöker inte modifiera de moraliska uppfattningar som individen redan besitter, utan presenterar snarare under vilka premisser som dessa kan kringgås – en ’moralisk frikoppling.’”

Vårt samhälle avvisar våld och avsiktligt dödande. Det är en belastning att staten fortfarande utbildar ett stort antal personer för just detta. Största möjliga politiska energi måste därför läggas på att hantera konflikter på andra sätt.

Lars Ingelstam

Professor och författare

● ● ● Dessa och besläktade tankar utvecklas i studiematerialet Svensk säkerhetspolitik för fred. Läs den på krf.se/publikationer.

B

Världen är överbeväpnad och freden underfinansierad. Genom att köpa en skyddsängel hjälper du oss att sprida ickevåldets evangelium över världen och fortsätta stå sida vid sida med fredskämpar och människorättsförsvarare.

Ängeln kostar 100 kr.
Beställ på krf.se/ge-en-gava
eller 08-453 68 76.

Bli medlem!

Hjälp oss förverkliga vår målsättning om fred och rättvisa!

KRISTNA
FREDS
RÖRELSEN

Ge en gåva!

Alla bidrag behövs! Din gåva går direkt till våra fredsprojekt.